

Neděle - památka Zmrtvýchvstání

Zpracovala Dagmar Kopecká

Podle časopisu Amen 1997/4

Zamýšlíme-li se nad významem velikonočních událostí při příležitosti jejich výročních oslav, měli bychom také připomenout, že k jejich slavení "v malém" jsme zváni každý týden - v nedělním eucharistickém shromáždění. Naše neděle má totiž svůj původ ve "dni po sobotě", v "prvním dni v týdnu", kdy Kristus vstal z mrtvých (Mt 28, 1-8; Mk 16, 1-8; Lk 24, 1-12; Jan 20, 1-18). Církev tuto událost v neděli nejen připomíná, ale tajemným způsobem ji zpřítomňuje k oslavě Boha a posvěcení věřících. Bylo by velkým ochuzením chápat neděli jen jako den, kdy musíme do kostela a kdy se nemá pracovat.

Jedním z nejčastějších problémů týkajících se svěcení neděle je její vztah k starozákonní židovské sobotě. Bůh určil sedmý den jako den odpočinku, oddělil jej jako svatý a přikázal, že se tento den nesmí dělat žádná práce (srv. Ex 20, 8-11; Dt 5, 12-15). Tak lze stručně shrnout třetí přikázání Desatera, jež mají Izraelité bedlivě dodržovat a předávat z pokolení na pokolení (srv. Dt 6, 1-3). Stejnou věrnost bychom očekávali i od Ježíše, který se ve všem dobrovolně podřídil vůli Boha-Otce. Evangelia však naše očekávání nesplňují. Obraz Ježíšova postoje k sobotě je v nich, zdá se, rozporný. Ježíš dodržuje sobotu, navštěvuje ten den synagogu, předčítá z Písma a vykládá jej (srv. Lk 4, 16-38). Na druhé straně však sobotu ostentativně porušuje. Dovoluje svým učedníkům konat zakázanou práci (Mt 12, 1-12) a mnohokrát v sobotu uzdravuje (Mk 2, 2-8; Lk 13, 10-16; 14, 1-5; Jan 5, 1-18). Alespoň jeden z motivů tohoto Ježíšova jednání je nám dobře znám. Ježíš chce vrátit sobotě správný smysl, chce, aby byla chápána jako Boží dar svému lidu a ne pouhá povinnost znesnadňující život mnoha prázdny předpisy. Na vrub farizeů ukazuje, že konat dobrodiní je víc než zákonicky dodržovat sobotu, a že požadavky lásky mají přednost před požadavkem zákona. "Sobota je pro člověka, a ne člověk pro sobotu" (Mk 2, 27). Všimněme si však ještě jedné důležité myšlenky, kterou můžeme vytušit za Ježíšovým jednáním. Ježíš se prohlašuje pánem nad sobotou (Mk 2, 28); ukazuje, že sobota není pro sobotu, ale pro Pána. Zároveň však říká, že nepřišel zákon - tedy ani sobotu - zrušit, ale naplnit (Mt 5, 17). Upozorňuje tak, že sobota nemusí být definitivní, že může být přípravou na něco významnějšího, ne zrušena či nahrazena, ale naplněna v událostech, které se teprve mají stát.

Toto postavení soboty nám bude jasnější při pohledu na celek Písma svatého. Starý a Nový zákon zde nestojí proti sobě, jsou jednolitým obrazem Božího vykupitelského díla. Nový zákon je ukryt ve Starém a Starý zákon je zjevný v Novém. Události Starého zákona jsou

předobrazy Kristových činů, v jejich světle nabývají a ukazují svůj plný smysl a zároveň je objasňují a vysvětlují (srv. Věroučná konstituce o Božím zjevení 16). Tak např. židovské velikonoce, oslava vyjití z egyptského otroctví, jsou předobrazem "nových" křesťanských velikonoce, v nichž slavíme přechod z otroctví hříchu a smrti do svobody Božích dětí umožněný Kristovou obětí. Veliké Boží činy zjevené na izraelském národě při vyjití z Egypta nejsou zapomenuty, ale pozornost je obrácena k jejich dovršení, k velikým Božím činům zjeveným v Kristu. Není možné jásat jen nad vyjitím z Egypta, když je tu něco víc než vyjití z Egypta.

Podobně je tomu i se sobotou. Izraelita svým sobotním odpočinkem napodobuje Boha, který sedmého dne odpočinul od svého díla. Zachovává toto přikázání jako památku na vysvobození z Egypta a na znamení věčné smlouvy s Bohem. V dějinách Božího lidu však nastává okamžik, kdy význam sedmého dne ustupuje jinému - prvnímu dni po sobotě, neděli, kterou Boží Syn posvětil svým zmrtvýchvstáním. Z Boží vůle se rodí nový lid a Bůh s ním uzavírá novou smlouvu, která je zpečetěna Kristovou krví. V rámci nové smlouvy se sobota ukazuje jako předobraz neděle, je přetvořena v nový den Páně, ustanovený pro nový Boží lid. "Ti, kteří žili ve starém řádu věcí, se obrátili k nové naději a nehleděli už k sobotě, ale žili podle neděle, dne Páně, v němž je náš život posvěcen skrze milost Pána a jeho smrt." (sv. Ignác Antiochijský, Epistula ad Magnesios, 9, 1)

Pro svůj zásadní význam dostávají velikonoční události v křesťanské bohoslužbě nejen výroční oslavu, ale jsou připomínány také každý týden, a to v den, kdy dosáhly svého dovršení. Věřící jsou v tento den zváni k setkání s Pánem, k účasti na jeho oběti a k radostným oslavám zmrtvýchvstání. Spolu s obětí Božího Syna podávají Bohu i sami sebe a podílejí se tak na Kristově kněžství. Vyznávají Kristovo zmrtvýchvstání a očekávají jeho příchod v naději, že spolu s Kristem vstanou k věčnému životu. Neděle, to jsou "malé velikonoce", památka smrti a zmrtvýchvstání Páně, oslava tajemství naší spásy, při které se nám nabízejí plody vykoupení. Je to den hluboké radosti a díkyvdání, nikoli povinnost, ale milost.

Tak jako sobota, je i neděle oslavou Stvořitele a Vykupitele. Jako první den v týdnu připomíná první den stvoření a zároveň odkazuje na "nové stvoření", stvoření nového vykoupeného lidu. Neděle zahajuje týden (na rozdíl od soboty, která jej uzavírala) a posvěcuje tak naše celotýdenní konání. Náš týden probíhá ve znamení Kristova vykupitelského díla a jeho vlády nad časem. V neděli křesťan "napodobuje" Boha tím, že se ve slavení eucharistie

připojuje k jeho velikonoční oběti. Neslaví památku vyjití z Egypta, ale Kristovo zmrtnýchvstání - přechod ze smrti do života. To je pro něj základem naděje na vzkříšení, na věčné odpočinutí v Bohu. Nedělní odpočinek, v kterém se naplňuje odpočinutí sedmého dne, je vyjádřením naší touhy po věčném odpočinutí; pro svoji souvislost se zmrtnýchvstáním je zároveň znamením naší naděje a tím, že nás spojuje s Kristem v eucharistii, je také jakousi jeho předchutí (srv. 1 Kor 11, 26; Žd 4, 1-11). Proto je neděle nazvána "osmým dnem", dnem, který nelze jednoduše vřadit do našeho času, do sedmidenního týdne, neboť přesahuje do věčnosti. Je jakousi předsíní věčnosti, v níž se spojuje minulost s přítomností a budoucností. Je obrazem nadcházejícího

"osmého dne", v němž bude nový Boží lid uveden do věčného odpočinku.

Sobota tedy nebyla nahrazena nedělí z nějaké svévole křesťanů, ale z Boží vůle v ní našla své dovršení v rámci přechodu od staré smlouvy k nové. Bůh daroval svému novému lidu tento nový den jako památku na smrt a zmrtnýchvstání svého Syna. Kristova smrt nás osvobozuje od hříchu, a zmrtnýchvstání nám dává naději na naši záchranu. Potvrzuje Ježíšovo božství a tedy nekonečnou hodnotu jeho oběti. Zmrtnýchvstání je základem naší víry (1 Kor 15, 14), den zmrtnýchvstání je prvotním svátečním dnem našeho života.
